

DOBRE PRAKTYKI NA RZECZ OSÓB BEZDOMNYCH WYPRACOWANE I REALIZOWANE W GMINIE DĄBROWA GÓRNICZA

Bezdomność jest jednym z najpoważniejszych zagrożeń socjalnych w życiu człowieka, naruszającym podstawy jego bytu i załamującym sens jego istnienia. Jest również sytuacją, w której człowiek narusza postrzeganie samego siebie, traci poczucie godności, własnej wartości i wolności. Bezdomność jest więc ludzkim dramatem, z którym jednak dość łatwo oswoiły się współczesne społeczeństwa, bezradne wobec narastającej skali tego zjawiska. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej w odpowiedzi na wzrastającą skalę zjawiska bezdomności w okresie od 2012 roku do 2013 roku wziął udział w programie pilotażowym pn. *„Blżej domu – model wychodzenia z bezdomności”* zadanie 4 – w zakresie standaryzacji pracy z bezdomnymi w tym: opracowanie modelu „Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności”. Projekt współfinansowany był z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach projektu Ośrodek testował model pracy z osobami bezdomnymi w obszarach: partnerstwo lokalne, mieszkalnictwo i pomoc doraźna oraz zatrudnienie i edukacja. Liderem projektu był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej a partnerem Caritas Diecezji Sosnowieckiej. W oparciu o zebrane wówczas doświadczenia Ośrodek wypracował model, którego założenia do chwili obecnej realizuje.

Realizacja projektu pozwoliła na sporządzenie profesjonalnej diagnozy lokalnej opisującej skalę i charakter zjawiska bezdomności oraz funkcjonującego systemu wsparcia osób bezdomnych w Dąbrowie Górniczej. To właśnie w wyniku diagnozy lokalnej w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej utworzony został Zespół ds. Bezdomności, tj. osobna komórka wyodrębniona w celu przygotowania kompleksowych form pomocy na rzecz osób bezdomnych. Zespół tworzy: koordynator – starszy specjalista pracy socjalnej, sześciu pracowników socjalnych, streetworker oraz dwóch pracowników administracyjnych.

Podstawową formą pomocy osobom bezdomnym jest udzielenie schronienia. Zadanie to realizowane jest w oparciu o art. 48 a ustawy o pomocy społecznej w jednej z dwóch placówek wyłonionych w wyniku konkursu przeprowadzonego zgodnie z art. 25 ustawy o pomocy społecznej. Osoby bezdomne mogą korzystać ze schronienia w noclegowni dla bezdomnych i schronisku dla bezdomnych, które to placówki prowadzone są przez Caritas Diecezji Sosnowieckiej. Zarówno noclegownia jak i schronisko dla bezdomnych spełniają standardy określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 roku w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni.

Noclegownia dla bezdomnych w Dąbrowie Górniczej przygotowana jest do przyjęcia 10 kobiet oraz 40 mężczyzn. Placówka czynna jest przez cały rok od 1 października do 31 marca w godzinach od 18:00 do 8:00, a od 1 kwietnia do 30 września w godzinach od 20:00 do 8:00,

pozbawiona jest barier architektonicznych. Osoby zgłaszające się do noclegowni nie muszą posiadać skierowania. W wyniku diagnozy, która wykazała, że osoby bezdomne opuszczające noclegownię nie podejmowały działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji bytowej i przebywały m.in. na korytarzach MOPS lub na terenie miasta, powstała przy noclegowni świetlica, a jej zadaniem jest m.in. zniwelowanie na terenie gminy bezdomności ulicznej oraz aktywizacja społeczna osób bezdomnych. Obecnie osoby bezdomne po opuszczeniu noclegowni w godzinach porannych uczęszczają na zajęcia do Klubu Integracji Społecznej, potem mają możliwość skorzystania z gorącego posiłku, a następnie od poniedziałku do piątku od godz. 17 a w soboty i niedziele od godz. 15 mogą przebywać w świetlicy funkcjonującej przy noclegowni, gdzie realizowany jest również program profilaktyki uzależnień prowadzony przez certyfikowanego terapeutę uzależnień.

Kolejną formą wsparcia dla osób bezdomnych jest schronisko dla bezdomnych. Przygotowane jest ono do przyjęcia 3 kobiet oraz 40 mężczyzn. Schronisko zapewnia całodobowe schronienie, dwa posiłki dziennie, czynne jest przez cały rok. Do schroniska kierowane są osoby bezdomne, które podpisały kontrakt socjalny. Schronisko realizuje zajęcia aktywizacyjne, wzmacniające aktywność społeczną oraz ukierunkowane na uzyskanie samodzielności życiowej i wyjście z bezdomności. Przy schronisku funkcjonuje łaźnia, która powstała dzięki wspomnianej wcześniej diagnozie, z której wynikało, że na terenie gminy brakuje miejsca, gdzie osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością mogłyby skorzystać z kąpieli oraz możliwości wymiany odzieży. Łaźnia czynna jest we wtorki i piątki od 15:00 do 19:00, a przeznaczona jest w szczególności dla osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Caritas Diecezji Sosnowieckiej, w noclegowni oraz schronisku dla bezdomnych realizuje przy współpracy z siecią sklepów Biedronka projekt „Spizarnia”. Celem tego projektu jest przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności, której termin przydatności do spożycia zbliża się ku końcowi.

Diagnoza lokalna wykazała również, że na terenie gminy Dąbrowa Górnicza nie ma mieszkania chronionego dla osób bezdomnych. W ramach projektu „Bliżej domu” utworzone zostało więc mieszkanie chronione dla osób bezdomnych spełniające standardy określone w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 roku w sprawie mieszkań chronionych. Lokal, w którym funkcjonuje mieszkanie chronione, należy do zasobów gminy, a dzięki przystąpieniu do realizacji projektu jak wyżej możliwe było sfinansowanie jego remontu i zakupu wyposażenia. Mieszkanie jest przestronne, odpowiednio wyposażone, funkcjonalne, mieści się w tzw. „dobrej dzielnicy”, przeznaczone jest dla 4 osób bezdomnych. Osoby kierowane do mieszkania chronionego realizują wraz z pracownikiem socjalnym zadania określone w indywidualnym programie wychodzenia z bezdomności, mające na celu usamodzielnienie i uniezależnienie ich od instytucji pomocy.

Wieloletnie doświadczenie wskazuje, że ogólna liczba miejsc w placówkach zapewniających schronienie osobom bezdomnym z terenu Dąbrowy Górniczej jest wystarczająca – na przestrzeni lat nie zdarzyło się, by osób wymagających schronienia było więcej niż miejsc w placówkach.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej aktywizuje osoby bezdomne przebywające w noclegowni oraz schronisku poprzez udział w Programie Aktywności Lokalnej (PAL). W ramach PAL została utworzona sekcja rękodzielnicza, fotograficzna, rowerowa oraz kącik gracza. Uczestnicy PAL brali również udział w wycieczkach oraz imprezach i spotkaniach okolicznościowych. Na przestrzeni lat organizowane były spotkania oraz prelekcje ze specjalistami. W ramach Programu przeprowadzono m.in. treningi aktywności obywatelskiej, wyrażania siebie oraz wyłonienia lidera społeczności lokalnej. Cyklicznie organizowane były również spotkania z partnerami zapraszany do realizacji PAL. Obecnie PAL realizowany jest w ramach projektu „INTEGRA III – program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej”, współfinansowanego ze środków z funduszy europejskich. Ważnym elementem aktywizacji osób bezdomnych realizowanym przez MOPS w Dąbrowie Górniczej jest również udział osób bezdomnych w pracach społecznie użytecznych, czy klubie wolontariusza. Osoby bezdomne korzystają z pomocy specjalistów Klubu Integracji Społecznej tut. Ośrodka, tj. terapeuty ds. uzależnień, psychologa, doradcy zawodowego. W miarę potrzeb osoby bezdomne kierowane są również do specjalistów innych placówek, fundacji i stowarzyszeń, mających swoje siedziby na terenie miasta.

Osoby bezdomne, które nie są zdolne do samoobsługi, lub wymagają całodobowej pomocy osób drugich w codziennym funkcjonowaniu kierowane są do domów pomocy społecznej.

Kolejną formą pomocy adresowaną do osób bezdomnych jest zapewnienie gorącego posiłku. Zadanie to realizowane jest przez firmę wyłonioną w drodze przetargu, organizowanego przez tutejszy Ośrodek. Gorący posiłek wydawany jest codziennie, również w dni ustawowo wolne od pracy.

Osoby bezdomne korzystają również z pomocy finansowej w formie zasiłków celowych, okresowych oraz stałych, wydawane są również decyzje w sprawie ustalenia prawa do bezpłatnego korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnych, finansowanych ze środków publicznych. Pomoc przyznawana jest po rozpatrzeniu indywidualnych potrzeb i uprawnień osoby ubiegającej się o wsparcie.

Od 2009 roku na terenie gminy Dąbrowa Górnicza wykorzystywana jest metoda pracy streetworkingu z osobami bezdomnymi. Za pomoc osobom bezdomnym przebywającym w przestrzeni publicznej odpowiedzialny jest streetworker nawiązujący kontakt z osobami, które same nie poprosiły o pomoc. Z danych posiadanych przez tutejszy Ośrodek wynika, że około 1/5 osób bezdomnych przebywających na terenie Dąbrowy Górniczej w pomieszczeniach niemieszkalnych to mieszkańcy innych gmin – zarówno tych będących w strukturach Metropolii Śląskiej, jak również położonych poza terenem województwa śląskiego. Streetworker towarzyszy

osobom bezdomnym m.in. podczas załatwiania spraw urzędowych, np. przy wyrabianiu dowodu tożsamości, uzyskaniu ubezpieczenia zdrowotnego czy ustaleniu terminu wizyty lekarskiej. Osoby bezdomne, z którymi streetworker nawiązał kontakt, kierowane są dalej do pracowników socjalnych.

Pracownicy Zespołu ds. Bezdomności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej starają się radykalnie zmienić myślenie o ludziach bezdomnych i proponują nowe inicjatywy zbieżne z ideą upodmiotowienia i uaktywnienia tych osób, a poprzez pracę socjalną koncentrują działania i strategie stosowane w różnych innych obszarach przeciwdziałania i walki z wykluczeniem społecznym, wykorzystując przede wszystkim zasoby, które na terenie gminy posiadają.